

Disgenoten

een man verloor zijn kleuren aan een kogel
een ander stapte in de zwaartekracht
zo waren ze vereend, een meisje lachte
jan arends en van gogh kenden haar niet

dat meisje dat de tijden kon verbinden
hun hemden streek ofschoon zij niet bestond
het leek of zij haar borsten met hen deelde
tot elk van hen genoeg gedronken had

jan arends en van gogh zaten aan tafel
ze aten aardappels en keken nors
ze droomden van een meisje dat bediende
en dat vannacht niet langsgekomen was

toen vincent doeken schreef als dunne bomen
jan woorden schilderde met een penseel
toen ze elkaar bekeken en herkenden
toen huwden woord en beeld in het heelal

het meisje bleef, terug van weggeweest

aandenken
Vincent: 1853-1890
Jan: 1925-1974

Eerste prijs

Frank van den Houte, Grimbergen (B)

Dichter op Hofwijck 2021

Juryrapport Eerste prijs

‘Disgenoten’ door Frank Van Den Houte

De zeventien regels van dit gedicht, vier strofen van vier en een slotregel, doen verslag van het onmogelijke.

In de eerste strofe worden ‘een man’, ‘een ander’ en ‘een meisje’ geïntroduceerd. Beide mannen zijn verenigd door hun zelfgekozen dood. De mannen blijken de schilder Vincent van Gogh, gestorven in 1890, en de schrijver Jan Arends die in 1974 overleed. Het meisje lachte. Zij kennen het meisje niet.

Over ‘Dat meisje’ wordt in de tweede strofe iets meer verteld. Ze kon tijden verbinden. Ze streek hun hemden, hoewel ze niet bestond. En het leek alsof zij beide mannen de borst gaf tot zij genoeg gedronken hadden.

Arends en Van Gogh zitten in de derde strofe aan tafel, eten aardappels en kijken nors. Ze droomden van een meisje dat bediende en dat vannacht niet langsgekomen was.

De vierde strofe heeft het karakter van een conclusie. Woord en beeld huwden in het heelal toen de schrijver en de schilder elkaar en elkaars kunstenaarschap herkenden. Vincent schreef doeken en Jan schilderde woorden.

De losse slotregel zegt nog even hoe het met het meisje verder ging. Ze bleef, ‘terug van weggeweest’.

De jury is vol bewondering over dit gedicht. De omschrijving van de dood van beide kunstenaars (Vincent van Gogh ‘verloor zijn kleuren aan een kogel’ en Jan Arends ‘stapte in de zwaartekracht’) is van een grote klasse. Met simpele woorden zonder enig cliché weet de dichter in dit gedicht iets onmogelijks mogelijk te maken: Tijden vallen weg. Een lachend meisje weet de negentiende-eeuwse Van Gogh en de twintigste-eeuwer Jan Arends te voeden en zelfs hun hemden te strijken. Beide kunstenaars droomden van zo’n meisje, maar zaten nors aan tafel aardappels te eten. Toen zij elkaar in hun kunst herkenden was er in het heelal een huwelijk tussen woord en beeld tot stand gekomen. Terug van weggeweest, is het meisje gebleven.

Hoe eenvoudig de woorden ook zijn, het gedicht zelf roept vragen op. Wat is de rol van het meisje? Wie is zij? De muze? De gewenste geliefde van Arends of Van Gogh? Of is zij een hedendaagse liefhebster van schilderkunst en literatuur die door haar aandacht de kunstenaars Van Gogh en Arends over de grenzen van de tijd tot leven brengt? Opvallend vindt de jury dat de dichter nauwelijks interpunctie heeft toegepast. Er staan alleen maar twee komma’s in het gedicht: in regel 3 en in de laatste regel. Geven ze de scheiding aan tussen het heden van het meisje in de eenentwintigste eeuw en de vroegere eeuwen waarin Van Gogh en Arends leven?

In de ogen van de jury is dit gedicht een subtiel en verrassend pleidooi voor aandacht voor de cultuur. De jury is er trots op dit gedicht te bekronen met de eerste prijs. Frank Van Den Houte mag zich een jaar langer 'Dichter op Hofwijck' noemen. Proficiat.

Ad Leerintveld

Voorzitter van de jury

Hondsnachten

Vader merkt hoe leegte wielt, tot piepens toe. Ik duw, als stoere kruier, zijn kartonnen kist het tuinpad op tot bij de zomereik. De binnenkant versier ik feeëriek. Hij past erin; onwennig rust zijn hoofd op bladerdons.

Ons jolig oefenend in eeuwig leven, horen wij gezang van engelenbroed. Het koert. Een hemels ruisen toont de wuifkruinen en losgelaten avondwolkjes, blatend in het zwerf. Ver vuur wordt zwoel gedoofd –

we dromen. Tot hij 's morgens uit zijn kist ontwaakt, mij zwetend in de hangmat wakker maakt. Klit hitte milder als dat joch besprenkeld wordt? Ik lig te kirren in het ondermaanse Eden, in de speeltuin van weleer.

Hoe dichterbij vader met een gietertje vol regen komt, hoe nader het moment waarop mijn wekker gaat. Gezoem om stipt te douchen, sms kantoor, ontbijtend op de fiets, tot iets in mij herinnert. Piepend voorwiel

dat een nachtdiep spoor nalaat.

Tweede prijs

Rik Dereeper, Rollegem (B)

Dichter op Hofwijck 2021
Juryrapport Tweede prijs

‘Hondsnachten’ door Rik Dereeper

Waar gaat dit gedicht over? De titel ‘Hondsnachten’ is een door de dichter nieuw gevormd woord naar analogie van ‘hondsdagen’, de warmste dagen van het jaar. Tussen 19 juli en 18 augustus zal dit gedicht zich afspelen; in warme nachten dus. De inhoud laat zich samenvatten tot: een man wordt op een ochtend door het piepend voorwiel van zijn fiets herinnerd aan een zomer in een paradijselijke tuin waar hij als jongen op een piepende kruiwagen een kartonnen lijk-kist vervoerde waarin zijn vader ging liggen dromen. Hij lag zelf te zweten in een hangmat. Zijn vader werd wakker en probeert hem met water uit een gietertje wat verkoeling te geven. Als zijn vader dichterbij komt, gaat de wekker. De man ontwaakt uit zijn droom, doucht en gaat naar kantoor.

Deze samenvatting doet absoluut geen recht aan het kunstwerk dat dit gedicht is. De dichter bouwt de scène zorgvuldig op. De lezer wordt met een veelheid aan poëtische middelen de droom van de man ingetrokken. Woorden als ‘feeëriek’, ‘bladerdons’, ‘engelengebroed’, ‘Een hemels ruisen’, ‘zwerk’, ‘ondermaanse Eden’, roepen een voorbije, Bijbelse, droomwereld op: ‘een speeltuin van weleer’. Met personificaties (‘leegte wielt’; ‘blatende’ avondwolkjes), alliteratie (‘ver vuur’), assonances (‘Klit hitte milder...kirren’) en neologismen (‘Hondsnachten’, ‘engelengebroed’, ‘wuijkruinen’) pakt de dichter stevig uit. De droomwereld wordt in de eerste drie strofen van dit gedicht op een zeer barokke, welhaast overdadige wijze, beschreven.

De laatste, vierde, strofe laat een groot contrast zien met de barokke overdaad van de eerste drie strofes. Hier is de toon zakelijk. De harde werkelijkheid roept. Alleen de laatste regel van het gedicht (‘dat een nachtdiep spoor nalaat’) maakt zich los van deze strofe en haakt met het – ook nieuw gevormde - woord ‘nachtdiep’ aan aan de droom.

Door dit contrast in inhoud en taal is dit in de ogen van de jury een sterk gedicht geworden. De lezer gaat zich juist door dit contrast vragen stellen. Is de vader overleden? Is de droom van de man hoe hij als jongen dood-zijn oefende met zijn vader, een in memoriam? Is de droom van de man in de hitte van de nacht een nachtmerrie?

Dit sterke gedicht verdient terecht de tweede prijs. Van harte gefeliciteerd.

Ad Leerintveld
Voorzitter van de jury

Een moeder vertelt

“Nooit vergeet ik dat hij dit vertelde
in onze eerste onverlichte nacht.
Hij wees me alle sterrenbeelden
en kuste mij voorzichtig.

‘Kijk daar, de Grote en de Kleine Beer!
Weet jij hoe die daar kwamen?
Zeus bezwangerde Kallisto,
Hera veranderde haar in een berin.
Toen Kallisto haar zoon terugzag,
schrok hij en stak haar bijna neer.
In een moment van medelijden
zette Zeus hen samen aan de hemel
waar zij voor altijd zichtbaar zijn.’

We zagen vaker sterren vallen,
wensten liefde, levenslang.
We leefden met de schijngestalten
van de maan, hij leerde me
van haar een p of d te maken
‘dan weet je of zij wast of krimpt.’

Nooit kan ik hem meer vragen
waarvoor p en d ook alweer stonden
en ik zei niet ‘papa is nu een ster’
omdat óók sterren kunnen vallen.

In eenzelfde zoele zomernacht
zat ik met onze zoon zo sprekend hem
op wacht - ík vertelde nu de verhalen,
wees hem de Grote en de Kleine Beer.
Toen de eerste ster viel
gleed zijn handje in mijn hand,
hij keek mij zonder iets te zeggen aan.

Ik doe geen wensen meer.”

Derde prijs

Karen de Boer, Den Haag

Dichter op Hofwijck 2021

Juryrapport derde prijs

‘Een moeder vertelt’ door Karen de Boer

In dit gedicht van vijf strofen en een losse slotregel vertelt de moeder twee herinneringen. Op een rustige praattoon verhaalt de moeder in de ik-vorm in de eerste strofe een dierbare herinnering aan een ‘hij’ die haar in hun eerste onverlichte nacht op alle sterrenbeelden wees en haar kust. In de tweede strofe citeert ze wat deze ‘hij’ haar zei over de Grote en de Kleine Beer. De ‘ik’ en de ‘hij’ worden in de derde strofe ‘we’. De herinnering gaat meer omvatten dan die eerste nacht waarin uitleg werd gegeven over het ontstaan van de Grote en de Kleine Beer. Ze zagen vaker sterren vallen, deden wensen en leefden met de schijn gestalten van de maan. De ‘hij’ leerde de ‘ik’ een ezelsbruggetje (een ‘p’ of een ‘d’) om te kunnen zien wanneer de maan wast of krimpt. De vierde strofe sluit deze herinnering af. Nooit meer kan de ‘ik’ de ‘hij’ vragen wat die ‘p’ en ‘d’ ook alweer betekenden. Uit de laatste twee regels van deze strofe blijkt dat de ‘hij’ gestorven is. De ‘hij’ blijkt de echtgenoot van de ‘ik’, van de moeder, die niet tegen hun zoon kan zeggen dat papa nu een ster is ‘omdat óók sterren kunnen vallen’.

De tweede herinnering wordt met de laatste twee regels van de vierde strofe voorbereid en beschreven in de vijfde strofe. Hierin vertelt de moeder dat ze in eenzelfde zomernacht met hun zoon, die sprekend haar man is, naar de sterrenhemel kijkt. Nu vertelt zij hem over de Grote en de Kleine Beer. En toen de eerste ster viel gleed zijn handje in haar hand en keek hij haar zonder iets te zeggen aan. De losstaande regel ‘Ik doe geen wensen meer’ besluit dit gedicht, dit verhaal van een moeder.

De jury is onder de indruk van de wijze waarop de dichteres deze twee herinneringen samen laat komen. Binnen de parallellie van beide herinneringen aan op een zomernacht met een geliefde naar de sterren kijken, wordt het verschil tussen beide gebeurtenissen duidelijk gemaakt. Waar de moeder eerst met haar geliefde naar de sterren kijkt en bij vallende sterren een levenslange liefde wenst, lijkt het zoontje later bij een vallende ster steun te zoeken bij zijn moeder of haar althans te willen troosten door haar hand te zoeken.

Met name deze vijfde strofe sprak de jury zeer aan. Met weinig woorden weet de dichteres hier duidelijk te maken dat het zoontje aanvoelt dat de Grote en de Kleine Beer voor altijd vast aan de hemel voortleven, terwijl een ster, die mogelijk papa is, ondanks dat de moeder dat niet heeft kunnen zeggen, valt en niet voortleeft. Deze ontroerende ervaring zorgt ervoor dat de moeder geen wensen meer doet. Wil ze niet dat sterren vallen? Of is ze zo verdrietig dat ze geen wensen meer kan doen in de nabijheid van een zoon die zo sprekend degene is met wie ze nog wel wensen kon?

Het thema ‘samen’ (‘hij’ en ‘ik’, ‘we’, ‘ik’ ‘en onze zoon’) is in dit gedicht heel sterk verbeeld. ‘Een moeder vertelt’ is een indrukwekkende, liefdevolle herinnering aan een overleden echtgenoot en aan een ontroerend samenzijn met hun zoontje . De dichteres, Karen de Boer, verdient er de derde prijs mee. Van harte gelukgewenst.

Ad Leerintveld, Voorzitter van de jury

Spoedzorg

als je ons vraagt wat we meemaken
is het antwoord "wat niet"

we gaan als witte tornado's
met ogen, oren en ons hart wijd open
aan het einde van de dienst
heb je zowat een marathon gelopen

vierentwintigzeven ongeplande zorg
de ene na de andere ambulance
geen moment is het saai of stil
in onze klinische ambiance

we leren veel, van mensen en het leven
we zijn ambitieus en professioneel
we doen het allemaal samen
niet altijd met voldoende personeel

als je ons vraagt wat we doen
is het antwoord "alles"

binnen de hectiek
is er humor, een lach en vaak een traan
soms ook agressie en wanneer het spannend wordt
staan we stevig tegen elkaar aan

en aan het einde van een dienst
kijken we elkaar heel even aan
we hebben fijn gewerkt
zijn moe maar heel voldaan

uniformen in de was
we hebben flink gezweten
spoelen alles van ons af
je maag wil nog wel wat eten

als je ons vraagt of we het volhouden
is het antwoord "altijd"

de vermoeidheid voel je in de benen
het zware tillen zit nog in je rug
over acht uur staan we weer paraat
maar ach, je krijgt er veel voor terug

vraag niet wat we hebben meegemaakt
vraag hoogstens hoe het met ons gaat

Publieksprijs
Louise de Groot